

Helena Tiihonen
Kaisankankaantie 165
98400 Isokylä
0400 345104
taavatii@gmail.com
www.vapaavuotos.fi

Hannaliisa Sutinen
Kärppäläntie 60
98400 Isokylä
040 5056939
hannaliisa.sutinen@gmail.com

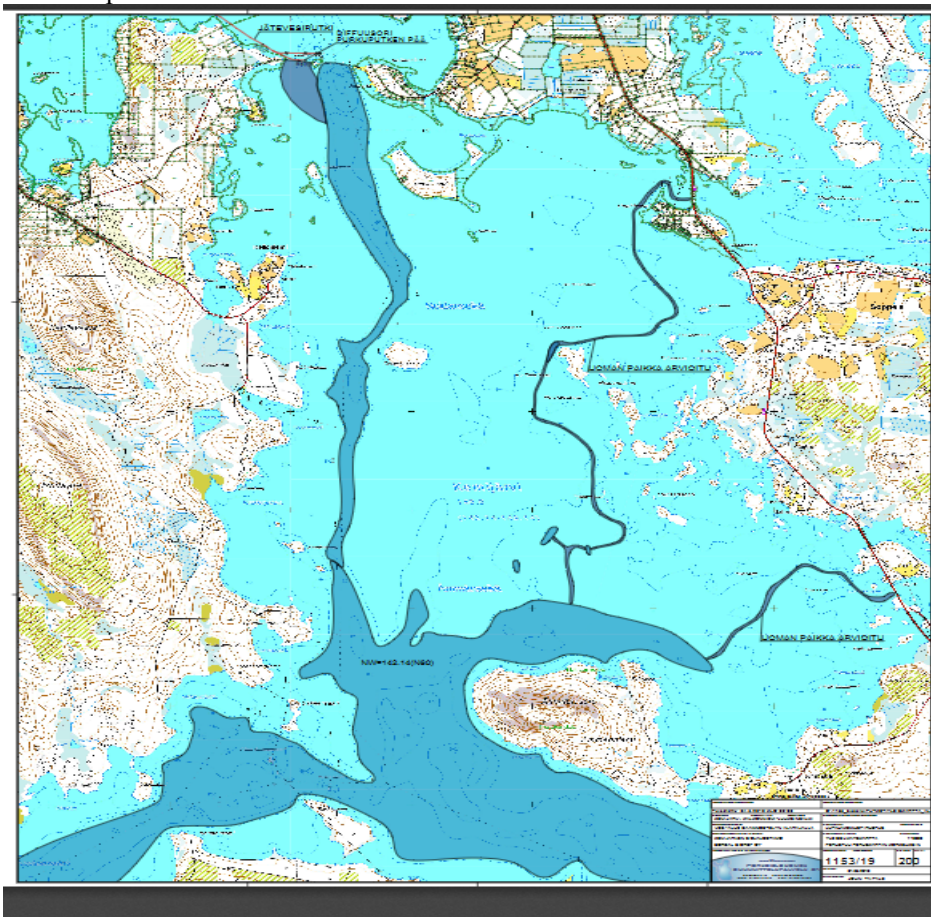
Taisto Imporanta
Imporannantie 16
98400 Isokylä
040 7637129
taisto.imporanta@pp.inet.fi

VASTASELITYS VAASAN HALLINTO-OIKEUDELLE SUUNNITELLUN KEMIJÄRVEN SELLUTEHTAAN ("biojalostamon") pyydettyjen lisäselvitysten johdosta. LÄHETE 3998/20. dnro 00761/19/5399 ym. (Boreal Bioref Oy)

Vesistön luonne Suomen eniten säännöstellynä järvenä (7 metrin säännöstely) unohdetaan edelleenkin. Järven tilavuuden ero ylä- ja alarajallaan on peräti 1,067 km³. Kun kokonaistilavuus on 1,32721 km³ niin "inaktiiviseksi tilavuudeksi" jää vain 0,26021 km³ eli ko. vesimäärä jää käsittelemättä Seitakorvan voimalaitoksessa. Suomeksi sanottuna vesitilavuus on alimmillaan vain 20 % ylimmästä tilavuudesta.

Itse pääjärvenä ero on vielä suurempi, koska piilopadon yläpuolella ja pohjapadoilla erotetuissa lahdissa säännöstely on noin puolet pääjärven säännöstelystä eli jnkvi yli 3 metriä.

Ao. kartta luvanhaltijan aineistosta kuvaa hyvin pinta-alojen suhdetta säännöstelyn ylä- ja alarajalla. Tilavuusero on vielä paljon valtavampi.

<http://www.vapaavuotos.fi/liite01vesialuesaannostelynalarajalla.pdf>

Näin vähäiseen vesitilaan hakemuksenkin mukaan yli kolminkertaiset määrät entiseen sellutehtaaseen verrattuna (ja isommat kuin Äänekosken jättitehtaasta ovat) natriumia, sulfaattia ym saasteita laskettaisiin. Luvanhaltijakin myöntää, että kevättulvan aikana virtaus on pääjärvestä lahtiin päin ja että jätevesiä menee mukana lahtiin, mm. Kaisanlahteen. Huom. Kaisanlahden lirupuro talvella pääjärveen, ks. kartta ja kuvaliite 1.

Seitakorvan juoksutusvesimäärät ja varsinkin vesimäärien suuret vaihtelut on unohdettu analysoida.

Vrt. [https://www.jarviwiki.fi/wiki/Kemij%C3%A4rvi_\(yhd.\)](https://www.jarviwiki.fi/wiki/Kemij%C3%A4rvi_(yhd.)): ”Kemijärven menovirtaama Seitakorvan voimalaitoksella on säännöstelyn aikana ollut keskimäärin 315 m³/s. Keskiylivirtaama on ollut 1320 m³/s ja keskialivirtaama 65 m³/s. Koko jakson suurin virtaama on ollut 2395 m³/s (toukokuussa 1966) ja pienin 35 m³/s (toukokuussa 1972). Nämä viimeiset siis tulva-aikaisia lukuja, joista voi päätellä, että vuodet eivät ole lainkaan samanlaisia edes tulva-aikana.

Nämä luvut tarkistettiin Lapin ELY-keskuksesta vastaselitystä varten. Kulmungissa alimmat virtaamat ovat olleet syksyllä < 100 m³/s, alimmillaan 35 m³/s ja keskimäärin 65 m³/s. Syyskuussa <100 – 350 m³/s. Siis erittäin suuret vaihtelut.

Lisäselvityksissä vakuutetaan, että alivesitilanteessa talvella vedet pääsevät huljakasti yli piilopadon. Hakija tulee näin vakuuttaaneeksi, että valtaosa jätevedestä ja valtavasta lauhdutusvesimäärästä (valtaisa määrä entiseen tehtaaseen verrattuna, ks. aiemmat asiakirjat) menee vähävetiseen ja jokimaiseen pääjärveen, jolloin konsentraatiot ovat luonnollisesti paljon korkeammat alivesitilanteessa kuin korkean veden aikana. Akanvirtojen vaikutusta piilopadon yläpuoliseen osaan ei edelleenkään ole selvitetty.

Lisäselvityspyynnöissä on käsittämättömästi jätetty Seitakorvan juoksutusten vaikutukset eli itse pääjärven 7 metrin säännöstelyn vaikutukset huomioon ottamatta ja keskitytty piilopadon yläpuolisiin säännöstelyihin. Ne eivät todellakaan ole olennaiset jätevesien kokonaisvaikutuksia arvioitaessa.

Luvanhaltijan aineistosta oleva kartta ilmentää Kemijärven säännöstelyn ylä- ja alarajojen valtavan vaikutuksen vesipinta-alaan. Veden tilavuusero on kertaluokassa vielä valtavampi eli alivesitilavuus on vain 20 % ylärajatilavuudesta.

On huomattava, että talven aikana tehtaasta tulleesta jätevedestä vain osa jatkaa (veden juoksutusmääristä 35 m³-300 m³/s riippuen - Lapin ELY:stä tarkistettu tieto) Seitakorvasta alaspäin eli iso osa jätevedestä säilöytyy Kemijärven talviaikaiseen pieneen vesitilaan ja kanavaan - ja akanvirtojen takia myös piilopadon yläpuolelle usean kuukauden ajan.

Kevättulvan aikana niin tämä säilöytynyt jätevesi kuin koko ajan prosessista tuleva jätevesi saastuttavat tulvaveden - ja vain osa jatkaa Perämerta kohti (alisen Kemijoen onneksi vain osa), mutta iso osa saasteista nousee tulvaveden mukana lahtiin.

Kokemuksen todistusvoimaa jätevesien liikkeistä: -90-luvun alulla lopetettiin uitto ja sen mahdollistama Porttipahdan ja Lokan juoksutusten kasvu aiheutti voimakkaan (säännöstelyn aiheuttamien) sedimenttien sekoittumisen veteen matkan varrelta ja esimerkiksi Kaisanlahteen tuli mustaa mönjää Kitiseltä, sotkien veden, pohjan ja verkot. Ympäristöviranomaisen otti näytteitä. Selvitykset näistä?

Selvitettävää:

Seitakorvan juoksutusten vaikutus talvella jokimaiseksi muuttuvan Kemijärven pääjärven vesiolosuhteisiin ja saasteiden määrään ko. vähäisessä vedessä ja alempana kanavassa ei ole selvitetty.

Ei ole selvitetty myöskään päästöjen leviämistä tulvaveteen pääjärven täytyessä - ja virtauksen saavutettua pohjapatojen harjan myös lahtiin, esimerkiksi Kaisanlahteen.

Vrt. Finnulpin saama kielteinen päätös KHO:lta.

Weser-päätöksen merkitys varsinkin Kemijärven kaltaisen rajusti säännöstellyn järven vesiekologiassa ja laatuoluokituksessa ja sellutehtaan jästevesi- ja valtavien lauhdutusvesipäästöjen merkityksessä on ratkaiseva ja vaadimme edelleen EU:n ennakkopäätöstä asiassa, jos VHO ei jo suoralta kädeltä hylkää lupaa. Viittaa asianosaisten ko. asiaa käsitteleviin vastaselityksiin.

Luvanhaltija on ilmeisen tahallaan jättänyt kalastoasiat kuta kuinkin käsittelemättä.

Valtavien lämpimien lauhdevesimäärien vaikutukset esimerkiksi kalastoon ovat selvittämättä edelleen.

Ks. Kemijärven osakaskunnan ja Kemijärven kalastusalueen lausunto ELY-keskukselle 2/5/2017, ks. linkki: <https://www.naruskajarvi.fi/www/assets/Uploads/tiedotteet-052017/Kemijarven-kalastusalueen-lausunto-biojalostamon-yva-selostuksesta.pdf>

Otteita: *"Tärkeitä kalakantamuutoksia aiheuttavia tekijöitä ovat muutokset lämpötiloissa, rehevydessä ja happamuudessa. Jo muutamien asteiden muutos lämpötiloissa vaikuttaa kalakantoihin kuten esimerkiksi taimeneen, siikaan, ja muikkuun. Stora Enson Kemijärven vuonna 2008 lakkautetun tehtaan jälkeen siika, muikku ja kuha nousevat jo rautatiesillan yläpuoliseen Kemijokeen, aina Vuostimoon asti."*

LISÄÄ KEMIALLISTA JA KALASTOASIOISTA

Näistä tarkempia tietoja FT Jari Natusen lausunnossa, joka toimitetaan erikseen.

Ekologinen tila ja kalat

On ilmeistä, että vastaavilla perusteilla kuin Finnulp hanke on hylättävä johtuen merkittävistä epävarmuuksista järven tilassa johtuen päästöistä ja ominaisuuksista säännöstelyjärvenä. Hanke tulisi heikentämään ekologisen luokan niitä osia, jotka ovat järvellä hyviä tai erinomaisia kuten kalat ja kasviplankton. Kerrostuvat vedet uhkaavat heikentää myös pohjaeläinten tilaa **järven syvännealueilla**, mitä tulisi tarkastella erikseen. **Syvänteet ovat tärkeitä esimerkiksi kuhille.**

Ekologiseen ja kemialliseen tilaan vaikuttavat päästöaineet

AOX- ja COD-aineiden selvitykset ovat puutteelliset. On ilmeistä, että niihin voi kuulua kertyviä ja haitallisia aineita, jotka voivat olla kaloille vaarallisia ja joiden vaikutukset olisi pitänyt selvittää myös ravintoketjuissa. USA:n Ecotox tietokannasta AOX- karakterisointien aineet ja kloorivaniliini aiheuttavat haittaa kalan varhaisille kehitysasteille jopa alle 1 mikrog/l pitoisuutena, myös klooriguajakolit ovat haitallisia hyvin pieninä pitoisuuksina. Vrt:

<https://iwaponline.com/wqrj/article/33/1/95/40330/Acute-Toxicity-Testing-with-Juvenile-White>

COD-aineista olisi tullut selvittää mm. reteenejä ja hatsihappoja. Kemijärvellä on todisteita biologisesti kertyvistä hartsihapoista vielä vuonna 2017 (Pöyry Stora Enso Kemijärvi haitta-aineet_091017). Lapin ELY vaatii mateen lisääntymisen tarkkailua Metsä Fibrelle. Miksi ei Kemijärvelle?

Kemijärvellä arviot vesitön tilan parantumisesta tehtaan sulkemisen jälkeen viittaavat voimakkaasti siihen, että sellutehtailla on haitallisia kalastovaikutuksia.

ELY:n YVA:n mukaan kalaston suhteen ekologinen tila on parantunut ja kuha on palannut järvelle. Perustuen ammattikalastajille tulleeseen haittaan Talvivaara -Terrafamen haitta -alueilla erityisesti kuha on herkkä suolapitoisuuksille. Väliaikainenkin suolapitoisuuden nousu eli kertyminen syvänteisiin virtauksen ollessa alhaisimmillaan eli talvipyyntiin aikaan olisi riittäviä aiheuttamaan kuhan karkoittumista. Lisäksi Talvivaaran lähijärvillä väliaikainenkin suolakerrostuminen aiheuttaa elohopean kertymistä erityisesti ahveniin laatuun ylittävällä tavalla, mikä vaikuttaa ekologiseen tilaan. Elohopea on vesistön kemiallisen tilan indikaattori eli tila tulisi heikentymään.

Luvittamaton vesirakennustyö haitallisten/vaarallisten sedimenttien alueella

Purkupaikalle on suunniteltu valtava vesirakennustyö, jota ei ole luvittu. Siihen liittyy sedimenttiriskejä. Suunnitelma purkurakenteesta on puutteellinen ja siten myös vesien pitoisuuksissa on merkittäviä riskitekijöitä. Kuten olemme tuoneet esiin rakennustyön alueen sedimenttien haitta-aineet olisi pitänyt selvittää. Patojärvestä on tiedossa merkittävän haitallisia sedimenttejä. Purkupuutteen rakennus on selvästi hankkeeseen liittyvä merkittävä toimenpide, jonka luvitus pitää palauttaa PSAV:lle yhdessä biojaostamon muun luvituksen kanssa.

Muissa lupaprosesseissa on selvitetty mm. klooriyhdisteitä, etanolia ja aldehydejä, joiden suurimpia pitoisuuksia ja ympäristöriskejä ei ole selvitetty. Selvityksestä voidaan myös päätellä, että lukuisien aineiden pitoisuustiedot puuttuvat edelleen ja esimerkiksi kloorattujen aldehydien ja metanolin pitoisuus pitäisi selvittää. Kemin Metsän asiakirjoissa tuodaan esille listerian riski ja sellutehtaista tunnetaan ympäristöriskejä aiheuttavia bakteereja.

Raskasmetallien ja metallien (EU:n laatuunormiaineet Ni, Cd, Hg, Pb) liukenemattomuudesta ei ole todisteita. Äänekosken Kuhnamon alusvedestä voi tehdä päin vastaisia johtopäätöksiä. Äänekosken tarkkailussa näkyy myös mangaani ja alumiini, joita ei ole lupakäsittelyissä ja pitoisuudet ovat merkittäviä Kuhnamon alusvedessä.

Yhteisvaikutukset rehevöitymisessä

Suola-, ravinne- (sisältäen suoloista johtuvan sisäisen fosforikuormituksen), COD-päästön ja lämpöpäästön yhteisvaikutusta ei ole selvitetty rehevöitymisessä.

Typenoksidit

Kaicell ja Metsä Fibre vaativat poikkeusta soodakattilan ja meesauunin typenoksidipäästöjen BAT-raja-arvoon. Boreal Bioref ilmoittaa vastaavalla sähkösuodatin teknologialla pääsevänstä raja-arvoon. Boreal ilmoittaa käyttävänsä samaa kuiva-ainepitoisuutta, joka muilla toimijoilla johtaa normit ylittävään ilmapäästön typpipitoisuuteen.

Tämä ei vaikuta uskottavalta Borealin on selitettävä kyseisen puhdistusprosessiin lähtöarvot suunnittelussa sekä sähkösuodattimen viralliset ja mitatut suoritusarvot. Kaicellin tapauksessa PSAVI ei myöntänyt oikeutta BAT-poikeamaan johtuen IHKU-mallin perusteella lasketuista miljoonien terveyskuluista suhteellisen pienessä Paltamon taajamassa, vaikka ne olivat laskennallisesti investointikustannusta 50 % pienemmät. Parempi ilmanpuhdistus tarvitaan myös johtuen muista päästöistä, kuten rikki, halogeenit ja hiukkaspäästöt. Boreal Bioref on myös velvoitettava tekemään IHKU-mallinnus ilmapäästöistään.

VAATIMUKSET EDELLEEN

I

Hakijalle ei saa myöntää valmistelu- eikä toiminnanaloituslupaa. Ks. perusteet aiemmin.

II

Vaadimme, että Vaasan HO hylkää lupahakemuksen.

Ko. hanke on yksinäänkin vesilain ehdottomien rakentamiskieltojen mukainen hanke. Se aiheuttaisi laajoja vahingollisia muutoksia vesiluonnossa (vedenlaatu, kalasto kaikkineen ym) ja ilmanlaadussa. Massiivinen materiaalihankinta aiheuttaisi erittäin laajaa tuhoa metsäluonnossa (vesistö- ja maaperä- sekä ilmapäästöt, eläimistön ja kasviston olot). Asumisololoissa tapahtuisi mullistava huononeminen em. lisäksi massiivisen kuljetusliikenteen aiheuttamien vaaratilanteiden, melun, päästöjen ja teiden kulumisen vuoksi. Rauha katoaisi tyystin eikä Lapin luonto enää loisi outoa taikaa.

Kyseisenlaiset ”bio”-hankkeet ovat suuri uhka ilmastonmuutoksen pahenemiseen, vrt. aiemmat asiakirjat asiantuntijalausuntoineen. Tätä vaikutusta ei PSAVI ole käsitellyt millään tavalla. Uudet jopa aikaisemmin hyvinkin metsän lisähakkuille myönteiset Luken (Luonnonvarakeskus) tutkimukset on nyt pyörretty päinvastaisiksi Luken omalta taholta.

Eikö sekään hetkauta lupaviranomaisia?

Ehdoton rakentamiskielto ja vesipuitedirektiivi (vesien hyvän tilan saavuttaminen, ei siis vesien huonontaminen!) koskevat niin voimakkaasti muutettua vesistöä kuin Yli-Kemin lähes luonnontilaista vesistöäkin kuten luonnollisesti myös Nuortin vesistöä.

III

Jollei lupaa hylätä suoralta kädeltä, vaadimme Vaasan hallinto-oikeutta palauttamaan asian PSAVI:in uutta käsittelyä varten hyvin puutteellisena.

1. YVA:n puutteiden korjaaminen:

Tämän hankkeen ja Kemin alueelle suunniteltujen ”bio”-laitosten, Sokli- ym. kaivoshankkeiden ja jo olemassa olevien laitosten ja kaivosten **yhteisvaikutusten arviointi** Kemijoen vesiluontoon ja valuma-alueen luontoon Perämerelle Ruotsin aluevesille saakka **EU:n ja kotimaisen vesiensuojelulainsäädännön hengen mukaisesti**. Vesistön vedenlaatuun ja siis myös luokitukseen vaikuttaa kaikki toiminta valuma-alueella.

Vain tällä tavalla viranomaisen tekee sille **lakien mukaan tarkoitettua tehtävää** pitää huolta isänmaasta, sen edusta ja rikkaasta luonnosta - jota ovat viime vuosina raiskanneet ylikansalliset suuryhtiöt aiheuttaen ympärisrökatastrofeja toisensa perään, valitettavasti ainakin poliittisten päätöksentekijöiden suosiollisella avustuksella.

2. Ruotsin viranomaisten kuuleminen puuttuu täysin. Se kuuluu asianosaisen viranomaisen riittävässä laajuudessa tehdä.

3. EU:lta pyydettävä ennakkopäätös ym. pohjalta.

Kemijärvellä 2.10.2020 (saatu lisäaikaa vastaselitykselle)

Kunnioittaen

Helena Tiihonen

asianosainen

yleislääketieteen erikoislääkäri

Metsonpirtti-tilan 320-403-306-0 osaomistaja Kemijärven Kaisanlahden rannalla

Vuotoksen Voima Oy:n hallituksen puheenjohtaja

Kemijärven säännöstelyn kehittämiselvitysten seurantaryhmän jäsen

Lapin asukas

Hannaliisa Sutinen

asianosainen

Kiinteistön osaomistaja

kiinteistötunnus 320-403-0044-0015-5

Rantanen, Kemijärven rannalla

Taisto Imporanta

asianosainen

Tilanumerot:

320-403-0079-0034-3 ja

320-403-0266-0005-R

Liitteet:

1. Kaisanlahden liru pääjärveä kohti (valokuva HT)
2. Jäätymisolot, pohjaeläimet ym (sieppauskuva Kemijärven kehittämiselvitysjulkaisusta)
3. Vedenkorkeudet, virtaamat ym (sieppauskuva Kemijärven kehittämiselvitysjulkaisusta)
4. Video noin metri ylärajan alapuolella olevasta Kemijärvestä:
<http://www.vapaavuotos.fi/videoita/kemijarvivideo.php>
5. <http://personal.fimnet.fi/luonto/vapaavuotos/kemijarventayttyminen.htm#index.html>
6. FT Jari Natusen lausunto kemiallisista ja kalastoasioista, toimitetaan erikseen